

บทความเรื่องที่ 14

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับ
สถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
อาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร^{*}

A Model of Learning Resources Management
for Private Technological and Vocational
College in Yasothon Province

เมธี ศรีวะรมย์^{***} สุวพร เข้มเฮง^{***} และ
ธนาวรรธ ศรีวะรมย์^{****}

Metee Sriwarom, Suwaporn Semheng and Tanavat
Sriwarom

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำคู่มือฉบับปฐมฤกษ์เอกสาร หลักสูตรปรัชญา
คุณูปการบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

**นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาคุณูปการบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

***อาจารย์ ดร.,สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ,อาจารย์
ที่ปรึกษาหลัก

****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,ประจำวิทยาลัยนครราชสีมา, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร และ 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธรไปใช้ การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และนักเรียนในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร จำนวน 7 โรง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แต่ละโรงประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ คณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย ครูประจำชั้นปวช.และปวส. และนักเรียน ระดับชั้นปวช.และปวส.รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 182 คน และมีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ระยะที่ 2 เป็นการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ / ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จำนวน 5 คน และระยะที่ 3 เป็นการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธรไปใช้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และครูในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร จำนวน 7 โรง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แต่ละโรงประกอบด้วย ผู้อำนวยการ คณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย และครูประจำชั้นปวช.และ

ปวส. รวมจำนวนทั้งสิ้น 105 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปใช้ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 90.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 88.19 ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 89.31 และด้านการนิเทศติดตามผล มีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 94.17 2. รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์นโยบาย 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การจัดกิจกรรม และ 5) การนิเทศติดตามผล และ 3. ความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้; สถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน

Abstract

This research was a qualitative and quantitative research with following purposes: 1) to study condition of learning resources management for private technological and vocational college in Yasothon Province; 2) to make and examine a model of learning resources management for private technological and vocational college in Yasothon Province; and 3) to evaluate feasibility and suitability for applying the model of learning resources management for private technological and vocational college in Yasothon Province. The research was separated into three phases. First, study condition of learning resources management for private technological and vocational college in Yasothon Province. The sample group consisted of licensees, executives, school committee members, lecturers and students in private technological and vocational college in Yasothon Province from seven colleges. The sample group was acquired from purposive sampling. Each college comprised of licensee, director, 4 sectors committee members, vocational and high vocational class lecturers, and vocational and high vocational students totaling 182 persons. Additionally, 15 experts and specialists who gave interview were executives of private technological and vocational college, specialists on educational technology and experts on management. Second, make and examine a model of learning resources management for private technological and vocational college in Yasothon Province by five experts and specialists who had knowledge/ experiences related to learning resources management. Third, evaluate feasibility and suitability for applying the model of learning resources management for private technological and vocational college in Yasothon Province. The sample group contained

executives, school committee members and lecturers from seven private technological and vocational colleges in Yasothon Province. The sample group was obtained from purposive sampling. Each college composed of director, 4 sectors committee members, vocational and high vocational class lecturers, and vocational and high vocational lecturers totaling 105 persons. Subsequently, the tools used for this research were questionnaire, semi-structure interview, model correctness and suitability evaluation test, feasibility and application suitability evaluation test. The statistics employed for this research were percentage, mean and standard deviation. Findings revealed that: 1. For learning resources management of private technological and vocational college in Yasothon Province, overall of practice on learning resources management was 90.27 percent. For each aspect, there were practices on learning resources management accounting for 88.19 percent, learning resources application accounting for 89.31 and supervision accounting for 94.17 percent. 2. The model of learning resources management for private technological and vocational college in Yasothon Province consisted of 1) plan analysis; 2) planning; 3) operation; 4) activities; and 5) supervision. And 3. The overall of feasibility and suitability of the model of learning resources management for private technological and vocational college in Yasothon Province was at the highest level.

Keywords: Model; Learning Resources Management; Private Technological and Vocational College

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ รัฐบาลตระหนักว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 1) และการศึกษาไม่ได้จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ในห้องเรียนและครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเรียนรู้จากนอกห้องเรียน โดยมีสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่บุคคลสร้างขึ้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูภูมิปัญญา เป็นสิ่งที่ช่วยและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเป็นสังคมไร้พรมแดน ผู้เรียนต้องมีการเรียนรู้ตลอดเวลาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อเป็นการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นและชุมชน ตลอดจนสิ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง (กรมสามัญศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ. 2544: 2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และการสร้างความเข้มแข็งให้แกสังคมโดยการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ ดังปรากฏในมาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละการศึกษา มาตรา 24(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และมาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่

ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 13-15) ให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคน คิดเป็น ทำเป็นมีเหตุผลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544: 14) จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น นอกจากการเรียนรู้จากในห้องเรียน ยังหมายรวมถึง การเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม แหล่งเรียนรู้ต่างๆ รวมถึงทุกอย่างที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีอยู่อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพสภาพแวดล้อมในที่ต่างๆ เป็นตัวแปรและเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ในแต่ละสถานที่ ดังนั้น โรงเรียนทุกแห่งซึ่งมีหน้าที่ดำเนินงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักเรียนรู้จัก และใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546ก: 4)

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี โดยการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวินิจฉัยให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2551)

การศึกษาที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นเป็นเงื่อนไขทางการศึกษาภายหลังความทันสมัย (Post Modernity) ที่ส่งเสริมให้บุคคลเข้าสู่ความเชี่ยวชาญ

เฉพาะ (Mastery) อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวทางการกระตุ้นให้บุคคลไปสู่วิถีทางที่มองว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ปราศจากขอบเขต การจัดการศึกษาที่จะตอบสนองความต้องการดังกล่าวควรสอดคล้องกับภูมิปัญญาสังคมของความเป็นชนชาติเป็นหลัก รัฐต้องให้การสนับสนุนการศึกษาที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังปรากฏในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดบทบาทของรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ชัยยศ อิ่มสุวรรณ (2544: 22) ที่กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจตามศักยภาพและโอกาส ตามความสามารถ โดยจะเรียนรู้ได้อย่างไม่เบื่อ การศึกษาต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้า การเรียนการสอนในปัจจุบันต้องอาศัยการค้นคว้าจากสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายด้วยเทคนิคและวิธีสอนที่เหมาะสม เนื่องจากความรู้มีมากมายในแหล่งต่างๆ เด็กสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้จากแหล่งเหล่านั้น ครูผู้สอนคือแหล่งเรียนรู้ดั้งเดิมแหล่งหนึ่งที่มีความสำคัญมาแต่อดีต แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วครูจึงไม่สามารถที่จะเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดสรรพวิชาได้ต่อไป และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่า ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ข้อมูลความรู้มากขึ้น และสามารถเรียนรู้ได้ทั้งจาก “ครูคน ครูเครื่อง และครูธรรมชาติ”

แหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะแหล่งเรียนรู้จะเป็นสื่อในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ และเกิดการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ให้บังเกิดผล ต้องเกิดจากการสนับสนุนของผู้บริหาร การดำเนินงานของครู นักเรียน และความร่วมมือของทุกฝ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547: คำนำ) ซึ่งการเรียนรู้ในวิถีชีวิตมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต เพราะแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั่วไปทั้งในครอบครัว ชุมชน วัดและธรรมชาติ รวมทั้งผู้ให้การถ่ายทอดการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพื่อน ครู พระ หมอพื้นบ้าน ต้นไม้ สัตว์ ทุกคนทุกสิ่งในโลกล้วนเป็นผู้ถ่ายทอดการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นได้ทุกสถานที่

ในชีวิต ซึ่งถือได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีความเกี่ยวข้องกัน สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (พจนีย์ เทียมศักดิ์, 2543: 57)

การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา และใช้แหล่งการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มีหลายช่องทาง ซึ่งการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกโรงเรียน ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สถานศึกษาต้องรับผิดชอบ แต่ปัญหาที่พบคือ การดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ยังเป็นไปโดยไม่เป็นระบบ และไม่มีกระบวนการ ที่ชัดเจน แหล่งเรียนรู้บางแห่งจึงไม่ได้ถูกใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ รวมถึงภายในท้องถิ่นถูกละเลย ไม่ได้เข้าไปใช้ให้เกิดประโยชน์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1. 2558: ออนไลน์)

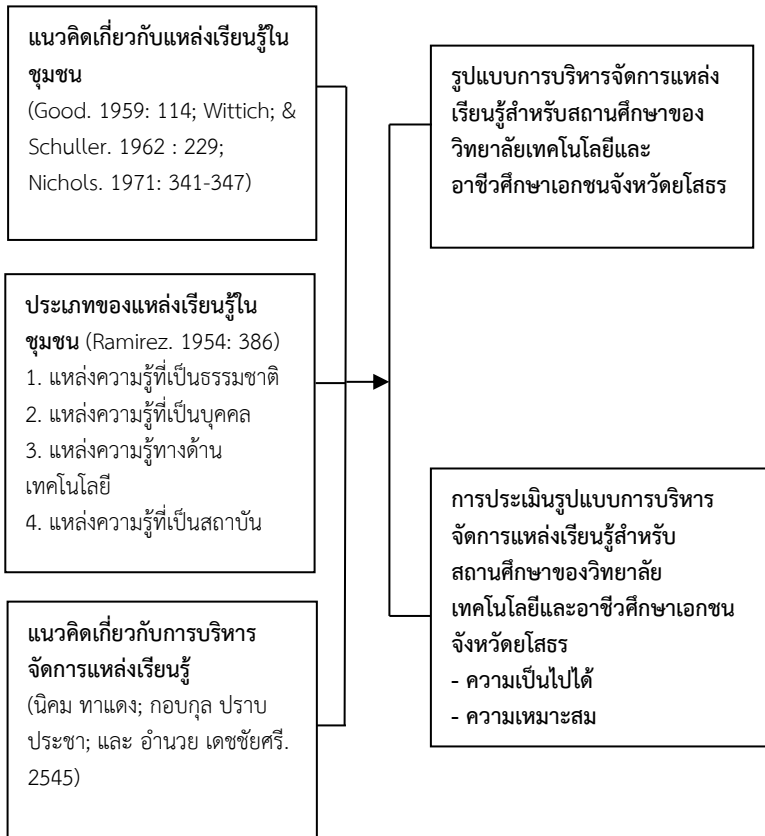
ดังนั้นการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา และใช้แหล่งการเรียนรู้ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร เพื่อให้ได้เป็นรูปแบบตัวอย่าง และสามารถนำไปใช้ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนอื่นๆ ทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร

3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธรไปใช้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำมากำหนดกรอบวิธีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวคิด และหลักการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน

1.2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยใช้แบบสอบถามเพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดทำกรอบวิธีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และนักเรียนในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร จำนวน 7 โรง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แต่ละโรงประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต 1 คน ผู้อำนวยการ 1 คน คณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย 4 คน (ประกอบด้วยผู้แทนครู 1 คน ผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน ผู้แทนชุมชน 1 คน และผู้แทนนักเรียน 1 คน) ครู 10 คน (ประกอบด้วยครูประจำชั้นปวช.1 จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นปวช.2 จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นปวช.3 จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นปวส.1 จำนวน 2 คน และครูประจำชั้นปวส.2 จำนวน 2 คน) และนักเรียน 10 คน (ประกอบด้วยนักเรียนระดับชั้นปวช.1 จำนวน 2 คน นักเรียนระดับชั้นปวช. 2 จำนวน 2 คน นักเรียนระดับชั้นปวช.3 จำนวน 2

คน นักเรียนระดับชั้นปวส.1 จำนวน 2 คน และนักเรียนระดับชั้นปวส.2 จำนวน 2 คน) รวมจำนวนทั้งสิ้น 182 คน

1.3 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความสามารถ และ/หรือ มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 15 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือมีประสบการณ์หรือผลงานทางวิชาการด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน โดยตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน

2. ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร

2.1 ร่างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยนำผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากระยะที่ 1 มาวิเคราะห์จัดทำร่าง และสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร

2.2 ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของรูปแบบด้วยการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความสามารถ และ/หรือ มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 5 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือมีประสบการณ์หรือผลงานทางวิชาการด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร

3. ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธรไปใช้

ดำเนินการโดยนำรูปแบบที่สร้างและตรวจสอบจากระยะที่ 2 ไปให้ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และครูในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธรไปใช้ โดยตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร สำหรับประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และครูในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร จำนวน 7 โรง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แต่ละโรงประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน คณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย 4 คน (ประกอบด้วยผู้แทนครู 1 คน ผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน ผู้แทนชุมชน 1 คน และผู้แทนนักเรียน 1 คน) และครู 10 คน (ประกอบด้วยครูประจำชั้นปวช.1 จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นปวช. 2 จำนวน

2 คน ครูประจำชั้นปวช.3 จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นปวส.1 จำนวน 2 คน และครูประจำชั้นปวส.2 จำนวน 2 คน) รวมจำนวนทั้งสิ้น 105 คน

เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 1. แบบสอบถามสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร 2. แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างในประเด็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 3. แบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ และ 4. แบบประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปใช้

การดำเนินการสร้างแบบสอบถาม มีดังนี้ 1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม ประเด็นในการสัมภาษณ์ และประเด็นในการประเมินรูปแบบ 2. กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ แล้วทำการการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การหาคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของข้อคำถามกับความมุ่งหมายของการวิจัย นิยามศัพท์ และความเหมาะสมทางด้านภาษา และนำมาหาค่า IOC (Item-Objective Congruence Index) พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าได้คุณภาพตามเกณฑ์คือมีค่าอยู่ระหว่าง 0.8-1.0 หลังจากนั้นพิจารณาปรับข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และพัฒนารูปแบบของเครื่องมือเพื่อให้เหมาะสมในการใช้เข้าใจง่ายและสะดวกในการตอบ

และการหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้กับผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และนักเรียน ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach. 1970: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.911

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ 2. ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร

1. สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 90.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการ

ปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 88.19 ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 89.31 และด้านการนิเทศติดตามผล มีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 94.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 88.19 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ สถานศึกษามีครู หรือเจ้าหน้าที่ประจำห้องปฏิบัติการเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการของโรงเรียน และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีบรรณารักษ์เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดของโรงเรียน

1.2 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 89.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ สถานศึกษาจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเข้าใช้ เช่น ตกแต่งบริเวณให้สวยงาม ดูแลรักษาความสะอาด จัดวางสิ่งของให้เป็นระเบียบ เป็นต้น และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการใช้แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การเข้าชมกลุ่ม OTOP ของชุมชน ในการเรียนรู้กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น

1.3 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ด้านการนิเทศติดตามผล โดยภาพรวมมีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 94.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการนำเสนอผลการดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น การจัดป้ายนิเทศ การทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ การนำเสนอผ่านเสียงตามสาย เป็นต้น และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีผู้รับผิดชอบ

ในการดำเนินงานการนิเทศติดตามผล เช่น มีบุคลากรทำหน้าที่ประเมินผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้แต่ละห้อง เป็นต้น

2. สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารจัดการด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ 1) ควรมีการจัดประชุมร่วมกันของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยร่วมกันกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วางแผนการดำเนินงาน และวางกลยุทธ์ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และยึดปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน 2) ผู้บริหารต้องนำหลักการบริหารมาประยุกต์ใช้ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ 3) ควรมีการวางแผนงบประมาณที่ดี และจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานจัดการแหล่งเรียนรู้ 4) ควรจัดให้มีบุคลากรที่มีความรู้ และเชี่ยวชาญด้านแหล่งเรียนรู้ให้เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงาน และจัดสรรให้เพียงพอแก่แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ รวมถึงสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการอบรมและพัฒนาความรู้อยู่เสมอ 5) ควรจัดสรรอุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่จำเป็นต่อการดำเนินงานจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ 6) ควรให้แต่ละส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง และจัดให้มีผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น และ 7) ควรจัดทำแผนงานหรือโครงการ เพื่อเสนอและขอรับการสนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงานจัดการแหล่งเรียนรู้จากรัฐบาล

2.2 แนวทางการบริหารจัดการด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ 1) ควรทำแบบสำรวจความต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ และนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดทา สร้าง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ 2) ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ และเชี่ยวชาญด้านแหล่งเรียนรู้โดยตรงให้เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบประจำแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุน

ให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรม เพื่อให้มีทักษะความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3) ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษา และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 4) ควรจัดสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเข้าใช้ โดยการจัดสิ่งของให้เป็นระเบียบ ตกแต่งสถานที่ให้ดูสวยงาม และดูแลแหล่งเรียนรู้ ให้มีความสะอาดอยู่เสมอ 5) ควรจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ รวมถึงโต๊ะ และเก้าอี้ให้เพียงพอต่อผู้เข้าใช้บริการ รวมถึงคอยดูแลและบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ หากพบว่ามีอาการชำรุดเสียหายให้รีบดำเนินการซ่อมแซม หรือหาทดแทนทันที 6) ควรจัดให้มีสื่อ อุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และจัดให้มีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเทคโนโลยีมาดูแล และพัฒนาระบบเทคโนโลยีของแหล่งเรียนรู้ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ 7) ควรมีการประชาสัมพันธ์ แหล่งเรียนรู้ให้เข้าถึงผู้ใช้อย่างทั่วถึง โดยการแจกแผ่นพับประชาสัมพันธ์ การติดป้ายไวนิล การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจให้ผู้ใช้เข้ามาใช้บริการแหล่งเรียนรู้ และ 8) ควรมีการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้ใช้ได้เข้าร่วมกิจกรรมและเข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมการตอบคำถามต่างๆ เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ และมีการมอบรางวัลให้กับผู้ร่วมกิจกรรม

2.3 แนวทางการบริหารจัดการด้านการนิเทศติดตามผล ได้แก่ 1) ควรมีการวางแผนการนิเทศให้ชัดเจน โดยฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการผู้ทำการนิเทศ ประชุมร่วมกันวางแผนการดำเนินการนิเทศติดตามผล เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกัน เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และขั้นตอนในการนิเทศ 2) ควรมีการแต่งตั้งคณะผู้ทำการนิเทศที่เหมาะสม โดยการจัดประชุมเพื่อคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการนิเทศติดตามผลโดยตรงมาปฏิบัติหน้าที่ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้ทำการนิเทศควรประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และลงมติเห็นชอบร่วมกัน รวมถึงควรให้คณะผู้ทำการนิเทศได้รับการอบรมความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3) ควรจัดประชุมระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศก่อนดำเนินการนิเทศติดตามผล เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ นัดหมายวัน เวลาในการนิเทศ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์การนิเทศร่วมกัน 4) ควรติดต่อขอความร่วมมือให้บุคลากรหรือหน่วยงานที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการนิเทศ เข้ามามีส่วนร่วมในการ

นิเทศติดตามผล เพื่อให้การนิเทศมีความโปร่งใสและเป็นไปอย่างมีคุณภาพ 5) ควรมีการเก็บข้อมูลให้ได้ตรงกับความเป็นจริง หรือมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยสร้างความเข้าใจ ให้คำแนะนำ รวมถึงอธิบายวัตถุประสงค์ของการนิเทศติดตามผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ 6) ควรมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้รับการนิเทศ โดยจัดทำเป็นรูปแบบระบบเก็บข้อมูลออนไลน์ หรือเว็บไซต์ เพื่อให้ได้รับรู้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง 7) ควรส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศติดตามผลให้เป็นมาตรฐานและมีรูปแบบใหม่ เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลใหม่ๆ ที่นอกเหนือจากข้อมูลซึ่งได้จากการนิเทศแบบเดิมๆ 8) ควรทำการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เป็นประจำ รวมถึงควรมีการดำเนินการกำกับติดตามผล โดยเข้าไปตรวจสอบดูแลในการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศในส่วนที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้ เป็นไปตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้แหล่งเรียนรู้มีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 9) ควรจัดให้มีงบประมาณที่เพียงพอ สำหรับการดำเนินงานแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะหลังรับการนิเทศ เพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เป็นไปตามเกณฑ์และได้มาตรฐาน และ 10) ควรสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้รับการนิเทศ เพื่อเป็นแรงผลักดันและกระตุ้นผู้รับการนิเทศในการปฏิบัติหน้าที่ โดยนอกจากการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะแล้ว ผู้ทำการนิเทศควรให้การชมเชย มอบเกียรติบัตร หรือรางวัลชมเชยเล็กๆ น้อยๆ ให้แก่ผู้รับการนิเทศที่มีการดูแลและจัดการแหล่งเรียนรู้ได้ดี เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 สรุปผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์นโยบาย 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การจัดกิจกรรม และ 5) การนิเทศติดตามผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์นโยบาย
 - 1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์
 - 1.2 การกำหนดทางเลือก
 - 1.3 การวิเคราะห์ผลกระทบ
 - 1.4 การกำหนดเกณฑ์การวัด
 - 1.5 การจัดการองค์กร
2. การวางแผน
 - 2.1 การเตรียมการวางแผน
 - 2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา
 - 2.3 การกำหนดแผนงาน
 - 2.4 การปฏิบัติตามแผน
 - 2.5 การตรวจสอบและปรับปรุงแผน
3. การดำเนินงาน
 - 3.1 การกำหนดทิศทาง
 - 3.2 การประเมินสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา
 - 3.3 การกำหนดกลยุทธ์
 - 3.4 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ
 - 3.5 การควบคุม และประเมินผลการปฏิบัติตามกลยุทธ์
4. การจัดกิจกรรม
 - 4.1 การจัดประชุมการดำเนินงาน
 - 4.2 การจัดสรรงบประมาณ
 - 4.3 การจัดสรรอุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย
 - 4.4 การจัดสรรทรัพยากรบุคคล
 - 4.5 การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม
5. การนิเทศติดตามผล
 - 5.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศ
 - 5.2 การกำหนดวิธีหรือกิจกรรมการนิเทศ
 - 5.3 การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ

ตอนที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร

ความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย

1. ด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดการองค์กร การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม การกำหนดวัตถุประสงค์ ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา

2. ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 18 ข้อ และมาก 5 ข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดการองค์กร การตรวจสอบและปรับปรุงแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศ

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ถึงร้อยละ 90.27 ซึ่งถือว่ามี การปฏิบัติตามก ាំងนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ส่วนใหญ่ได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้แหล่ง

การเรียนรู้ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และนักเรียนในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และมีการจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งการเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์สภาพความพร้อมในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน อีกทั้งมีการทำแผนงานพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความตระหนักในการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ จึงส่งผลให้สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติมาก ดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของฮอลเดนและคอนเนลลี (Holden; & Connelly. 2004: 28-46) ที่กล่าวว่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคคล องค์กรและท้องถิ่นให้สามารถบูรณาการวิถีชีวิตของคนในสังคม สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต นำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติที่ยั่งยืน สอดคล้องกับโลเปส (Lopez, 1998: 1877) ที่ได้กล่าวว่าบุคคลและพื้นที่ในท้องถิ่นควรให้บุตรหลานได้เรียนรู้วัฒนธรรมอย่างหลากหลายทั้งที่บ้าน สถานศึกษา และในท้องถิ่น ซึ่งทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่บุตรหลานของตนเอง เพื่อสืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

2. รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์นโยบาย 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การจัดกิจกรรม และ 5) การนิเทศติดตามผล อภิปรายผล ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์นโยบาย ทั้งนี้เพราะการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการศึกษา เป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาโดยตรงที่จะต้องแสวงหาแนวทางกระตุ้น ส่งเสริมให้เกิดการจัดแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบผ่านการสนับสนุนจากการกำหนดนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2544) ได้เสนอแนวทางการจัดแหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้ 1) กำหนดนโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการ 2) ให้มีกฎหมาย กฎกระทรวง

ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเอื้อเพื่อต่อโครงสร้างขององค์กรและการดำเนินงาน 3) ให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 4) ระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในเรื่องของเทคโนโลยี บุคลากรและงบประมาณ เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นในการดำเนินงานทุกระดับ 6) ปลุกจิตสำนึกให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติให้เห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ 7) สร้างและปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานแหล่งเรียนรู้ทุกด้านโดยยึดหลักสากล 8) ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง 9) จัดทำสื่อทุกประเภทเพื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาทุกระบบ 10) จัดทำห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ในทุกๆ ด้านเพื่อการบริหารการปฏิบัติงาน การศึกษา การวิจัย 11) จัดทำระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนา และ 12) ประชาสัมพันธ์และประกาศยกย่องเชิดชูหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่น เป็นต้น

2.2 การวางแผน เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญเพราะการวางแผนเป็นกระบวนการในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตขององค์กรหรือหน่วยงาน โดยเลือกวิธีทำงานที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด การวางแผนที่ดีจะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ภายในระยะเวลา งบประมาณที่กำหนดไว้ และจะต้องมีการตรวจสอบประเมินผล ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่มีการกำหนดไว้แล้ว เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน หรือกำหนดวิธีการดำเนินงานให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ดังที่ นิคม ทาแดง กอบกุล ปราบประชา และอำนาจ เดชชัยศรี (2545) การดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ต้องอาศัยระบบและกระบวนการในการบริหารจัดการที่ดี บุคลากรทุกฝ่ายต้องร่วมมือดำเนินงานภายใต้แผนงานที่กำหนดไว้ เช่น มีการวางแผน หรือจัดทำโครงการตามสภาพที่ได้จากผลการวิเคราะห์ และดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ทั้งด้านการผลิตและพัฒนาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับกิ่งแก้ว อารีรักษ์; และคน

อื่นๆ (2548: 120-122) ที่ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม เช่น การวางแผนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และการวางแผนที่รอบคอบจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2.3 การดำเนินงาน ทั้งนี้การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้และสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นภารกิจที่โรงเรียนต้องดำเนินการ และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม โดยเริ่มจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ มีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดตั้งบุคลากรรับผิดชอบดูแล มีการควบคุมกำกับ และติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งแสวงหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับชุมชน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และครู ซึ่งมีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ต้องการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการ บริหารการจัดการศึกษามากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดในมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ต้องจัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) กำกับ 2) ส่งเสริม สนับสนุน และ 3) มีอำนาจอื่นตามที่ กฎหมาย กฎ ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้ (กระทรวง ศึกษาธิการ. 2548 : 14) สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มาตรฐาน ที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม ธรรมชาติเต็มศักยภาพ มาตรฐาน ที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่ง เรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือ กัน ระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และ องค์กรภาครัฐและ เอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน (สำนักงานวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา. 2549 : 10-12) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ แก้วบ่อ

(2550: 101) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน บ้านน้ำเที่ยงโนนสว่าง อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยเน้นการร่วมมือในการดำเนินงานของวิจัยในการจัดทำฐานความรู้ มีทักษะกระบวนการตามขั้นตอน ซึ่งผลจากการดำเนินการส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาและจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดห้องปฏิบัติการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ตลอดจนการจัดบริการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศึกษาค้นคว้าและใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนประกอบการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ กระตือรือร้นในการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รู้จักคิด ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีความเข้าใจบทเรียนดีขึ้น และมีความสุขสนุกสนานมีความสุขในการเรียน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

2.4 การจัดกิจกรรม เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มวิชา โดยเฉพาะการจัดการกิจกรรมผ่าน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ให้ผู้เรียนสามารถใช้ในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ดังกล่าวไม่จำเป็นต้องจำกัดเฉพาะในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน และจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างแท้จริง จะเน้นการจัดกิจกรรมโดยใช้ทักษะกระบวนการเพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีนิสัยรู้จักคิด รู้จักทำ และรู้จักการแก้ปัญหา จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม และการใช้แหล่งเรียนรู้ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามความคาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษาได้ เมื่อโรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพแล้ว ควรมีการส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ให้คุ้มค่า และได้รับประโยชน์สูงสุดก็เป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับเนาวรัตน์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ (2544: 29-30) กล่าวถึง การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ว่าในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในแหล่งเรียนรู้ที่สนใจและเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้ เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับบรรค์วรอินทร์ และทิพวัลย์ คำคง (2545) ที่เสนอแนวคิดในการใช้แหล่งเรียนรู้ว่าเป็นการใช้แหล่งภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น วัด ภูเขา สวนสัตว์

อุทยาน พิพิธภัณฑ์ หอสมุด แหล่งน้ำ โบราณสถาน เป็นแหล่งการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้โดยตรงด้วยตนเองอย่างถูกต้อง โดยการจัดกิจกรรมระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชนเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน สามารถทำได้โดยการจัดทำโครงการรณรงค์แก้ไขปัญหของชุมชน เช่น โครงการต่อต้านยาเสพติดโครงการอนุรักษ์มรดกของชุมชน โครงการป้องกันภัยของชุมชน เป็นต้น การจัดเวทีการเรียนรู้ โดยร่วมกับวัดและองค์กรชุมชน จัดเวทีการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนในเรื่องที่จะต้องแก้ไขและพัฒนา และการจัดแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยจัดทำป้ายนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและหอกระจายข่าว และสอดคล้องกับอนันท์ ศรีพิพัฒน์ (2558: ออนไลน์) ได้เสนอขั้นตอนและหลักในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ อาทิ ศึกษารวบรวมรายละเอียดต่างๆ ขององค์ความรู้ในแหล่งเรียนรู้ ศึกษาเส้นทางการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้หรือจุดชมต่างๆ ศึกษารายละเอียดสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรเพื่อวิเคราะห์สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรเพื่อเปรียบเทียบกับองค์ความรู้ของแหล่งเรียนรู้ ศึกษาวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้สอนและผู้เรียนควรมีโอกาสวางแผนร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมสำหรับเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ที่สำคัญควรมีการนำกิจกรรมที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้และควรเป็นกิจกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเพื่อความเหมาะสมกับการเรียนรู้ เป็นต้น

2.5 การนิเทศติดตามผล ทั้งนี้เพราะการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างครอบคลุมจะช่วยให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาให้เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และวิธีการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ทราบความสำเร็จของการดำเนินงานในรอบปี หรือประเมินผลเป็นระยะๆ ตลอดปีการศึกษา โดยอาจทำได้ 3 ลักษณะคือ การประเมินก่อนการใช้ การประเมินระหว่างการใช้ และการประเมินหลังการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของกระทรวง ศึกษาธิการ (2544) กล่าวถึงการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ว่ามีวัตถุประสงค์คือ พิจารณารายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้หรือกลุ่มวิชาต่างๆ ในรอบปี การรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้สถิติการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้บริการ รวมถึงอุปสรรคปัญหาให้สถานศึกษาพิจารณาสรุปผลรายงาน พร้อมด้วยข้อเสนอแนะปรับปรุงให้

แก้ไข เพื่อประกอบการวางแผนงานและโครงการในปีต่อไป สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545) ที่กล่าวถึงการจัดการแหล่งการเรียนรู้ว่า ควรให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผน ส่งเสริม และสนับสนุน ให้ข้อเสนอแนะแก่บุคลากรภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการ การพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนการนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร และสอดคล้องกับศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง และคนอื่นๆ (2556: 130-131) ที่เห็นว่าการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีหลักเกณฑ์การดำเนินงานที่ชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง มีการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติ มีการตรวจสอบประเมินผล มีการปรับปรุง และการพัฒนา มีการติดตามแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน

3. การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างที่ดี มีความชัดเจน และผ่านการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้ได้รูปแบบที่ดีมีความเหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติจริง จึงเป็นประเด็นที่สามารถยืนยันความน่าเชื่อถือได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และเป็นไปตามขั้นตอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับคีฟส์ (Keeves. 1988: 561-565); เบญจพร แก้วมีศรี (2545: 92-93) ที่ได้กล่าวว่าการสร้างรูปแบบต้องอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจนที่จะนำไปสู่การพยากรณ์ที่ตามมา ซึ่งสามารถรวบรวมได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และรูปแบบที่ดีจะต้องผ่านการทดสอบหรือตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง เนื่องจากจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบ คือ การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้นมาว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับการนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ต่อไปหรือไม่ สอดคล้องกับมาดัส สโครเวน และสตฟเฟิลบีม (Madaus, Scriben; & Stufflebeam. 1983: 399-402) ได้เสนอการนำเสนอมาตรฐานการตรวจสอบรูปแบบ ดังนี้ 1) มาตรฐานความเป็นไปได้ เป็นการประเมินการเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ เป็นการประเมินการ

สนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา และมาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามกรอบต้องการแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. การนำรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดยโสธรไปใช้ ควรมีการจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจขั้นตอนตามรูปแบบที่กำหนดไว้ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์นโยบาย 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การจัดกิจกรรม และ 5) การนิเทศติดตามผล) เพื่อให้ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น และบริบทที่แตกต่างกัน

2. สถานศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ชุมชนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยการจัดห้องเรียนธรรมชาติ และการส่งเสริมสนับสนุนให้มีจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. 2545. **คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. **แนวดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. **การพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. 2546ก. **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. 2544. **การพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. 2548. **ความสำเร็จของการปฏิรูปการ ศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิ่งแก้ว อาริรักษ์ และคนอื่นๆ. 2548. **การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย**. กรุงเทพฯ: อัลฟ่า มิเลินเนียม.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. 2544, มีนาคม. “แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต”. **วารสารการศึกษานอกโรงเรียน**, 4(6): 19-23.
- นิคม ทาแดง; กอบกุล ปราบประชา; และ อำนวย เดชชัยศรี. 2545. **เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ. 2544, ธันวาคม. “แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสร้างเพื่อเด็กมิได้สร้างเพื่อใคร”. **วารสารวิชาการ**, 4(12): 26 – 37.
- เบญจพร แก้วมีศรี. 2545. **การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พจนีย์ เทียมศักดิ์. 2543, ธันวาคม. “การศึกษา: ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน”. **วารสารวิชาการ**, 3(12): 56-69.

- ประสิทธิ์ แก้วบ่อ. 2550. การดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านน้ำเกียจโนนสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์ชัย เพชรแก้ว และคนอื่นๆ. 2556. “การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, เขต 2”. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(4): 130-131.
- สรศักดิ์ วรอินทร์ และทิพย์วัลย์ คำคง. 2545. **ครูกับการจัดการศึกษาของชุมชน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สรศักดิ์ วรอินทร์ และทิพย์วัลย์ คำคง. 2545. **ครูกับการจัดการศึกษาของชุมชน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. 2558. **KM เครือข่ายความคิด พันธมิตรความรู้.** (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.yst1.go.th/km2015/> (วันที่สืบค้น 20 กรกฎาคม 2558).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นผู้บริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542. **ภูมิปัญญาไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2551. **พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา 2551.** (ออนไลน์). สืบค้นจาก: [http:// www.vec.go.th/](http://www.vec.go.th/) (วันที่สืบค้น 20 กรกฎาคม 2558).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อนันต์ ศรีพิพัฒน์. 2558. **กิจกรรมในแหล่งเรียนรู้.** (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://nites-spm9.hi-supervisory5.net/> (วันที่ 20 กรกฎาคม 2558).
- Good, Carter V. 1959. **Dictionary of Education.** New York: McGraw-Hill Book Company.

- Holden, M.; & Connelly, S. 2004. **The Learning City: Urban Sustainability Education and Building toward WUF Legacy.** Ottawa: Government of Canada.
- Keeves P. J. 1988. **Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbook.** Oxford, England: Pergamon Press.
- Lopez, Marquez; & Lima, Teresa. 1998. Parental Views on Participation, Dual Language Education, and Bilingualism. **Dissertation Abstracts International.** 59(06): 1877 A.
- Madaus, G.F., Scriven, M.S.; & Stufflebeam, D.L. 1983. **Evaluation Models Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation.** 8th ed., Boston: Kluwer-Nijhoff Publishing.
- Nichols, Mark. 1971, February. "Community Rescues for School," **Encyclopedia of Education**, 2(11): 341-347.
- Ramirez, Emiliano C. 1954. **Some Community School Practices.** Quezon City: National Printing Co.
- Wittich, Walter Arno; & Schuller, Charles Francis. 1962. **Audio Visual Materials.** New York: Harper & Row Publisher

Translated Thai References

- Arnon, S. 2015. **Activity In the Learning Sources.** Retrieved 20 July 2015 from:<http://nites-spm9.hi-supervisory5.net/hi-supervisory5net/kar-chi-haelng-reiyn-ru-bn-web/page>.
- Areerak, K. and Others. 2005. **Learning Management by Using Various Formats.** Bangkok : Alpha Millennium.
- Academic Department. 2002. **Guide for Learning Development Materials.** Bangkok: Teachers Council Printing.

Department of General Education, Ministry of Education. 1999.

The Guideline for School's Learning Development.

Bangkok: the Religion Department Printing.

Imsuwan, C. 2001, March. "The Lifelong Learning". **Journal of**

Non-formal Education, 4 (6): 19-23.

Kaewbor, P. 2007. **The Development of School Learning**

Sources in Ban-Namkiang Non-Sawang, Muang District,

Khon Kaen. An Independent Study for Master of Education

Degree in Educational Administration. Maha Sarakham :

Graduate School, Maha Sarakham University.

Kaewmeesri, B. 2002. **Propose of Development Model for**

Leadership Traits of Nursing College Administrators under

Ministry of Public Health. Doctor of Education in

Educational Administration, Bangkok : Faculty of Education,

Chulalongkorn University.

Likhitwattanaseth, N. 2001, December. "School Learning Sources, Build

for Children, Not Anybody." **Academic Journal**, 4 (12): 26-37.

Ministry of Education. 2001. **The Development and Use of**

Resources in Local Schools for the Learning process.

Bangkok: the Religion Department Printing.

_____. 2003 a. **Administration Act, the Ministry of Education.**

2003 and Regulation on Division. Bangkok: Express

Transport of Thailand Printing.

_____. 2001. **The Development and Use of Resources in Local**

Schools for the Learning process. Bangkok: the Religion

Department Printing.

_____. 2005. **The Success of Thailand Education Reform.**

Bangkok : the Religion Department Printing.

Office of Yasothon Primary Education Area 1. 2015. **KM**

- Network Idea, Knowledge Partner.** Retrieved 20July 2015
from : <http://www.yst1.go.th/km2015/>
- Office of the Basic Education. 2004. **Desirable Characteristics of School Administrators.** Bangkok: Express Transport of Thailand Printing.
- ONEC. 1999. **Cognitive of Thailand.** Bangkok : ONEC.
- Office of Vocational Education Commission. 2008. **Vocational Education Act 2008.** Retrieved 20July 2008 from: http://www.vec.go.th/Portals/0/Doc/Low/vec_law_2.pdf.
- Office of the National Economic and Social Development Board
2001. **National Social and Economic Development Plan No. 9 of 2002 to 2006.** Bangkok: Teachers Council Printing.
- Petchkaem, S., and Others. 2013. "The Development of Strategies for Managing the Learning of Basic Education under Primary Educational Service Area Office Kamphaeng District1&2. " **Journal of Education, Naresaun University**, 15 (4): 130-131.
- Tadaeng, N., Prapracha,K., Dechaisri, A. 2002. **Educational Technology for Learning.** Bangkok : Phrappim Partnership Prints.
- Tiamsak, P. 2000, December. "Education: the Interaction of Learning of Communities and Schools." **Academic Journal**, 3 (12): 56-69.
- Wora-in, S., Khamkong, T. 2002. **Teachers and Administration of Education for Community.** 1th Edition, Bangkok : Phrappim Partnership Prints.